

LUNDS UNIVERSITET
Musikhögskolan i Malmö

EXAMENSARBETE 15hp
Vårterminen 2019
Läroarbilden i musik
Philip Andersson

Musikläraren i mötet med yrkeslivet

En intervjustudie i musiklärarens förhållande till sin identitet som
lärare och musiker

Handledare: Sverker Zadig

Abstract

Title: The Music teacher in the meeting with the professional life – An interview study in the music teacher's relation to an identity as a teacher and musician

Author: Philip Andersson

This study aims to find out how newly graduated music teachers identify themselves as music teachers and whether they also identify themselves as musicians. Through a qualitative interview study, three informants have answered questions about the decision of becoming a music teacher. The path towards a professional life as a music teacher does not seem as a straight line. It is described as a combination of an interest in music and a desire to pass it on to others. The informants had high expectations of the musical level of education within the academy of music and that it would result in great personal musical development.

Parallel to the idea of becoming a music teacher, a desire to become a professional musician is also described. The result shows that the informants identified themselves as musicians before and during the time at the academy of music. After entering the professional life as music teachers, the musician identity had diminished and the informants describe it as a shift. This seems to result in a reflection process regarding the current identity. Questions about how a musician identity is combined with an identity as a teacher seem to be part of the early socialization for music teachers. The informants have predominantly positive experiences of the education and enjoy working as music teachers. The music teacher profession is described as multifaceted and exciting. A social profession where the relationship with the students give energy and meaning to the work. Teaching music is described with joy and pride.

Keywords: Music teacher, Teaching, Socialisation, Musician, Identity

Sammanfattning

Titel: Musikläraren i mötet med yrkeslivet – En intervjustudie i musiklärarens förhållande till sin identitet som lärare och musiker

Författare: Philip Andersson

Denna studie syftar till att ta reda på hur nyexaminerade musiklärare ser på sin identitet som musiklärare och huruvida de också identifierar sig som musiker. Genom en kvalitativ intervjustudie har tre informanter svarat på frågor kring valet att bli musiklärare, musiklärarutbildningen och deras tidiga yrkessocialisation.

Vägen mot ett yrkesliv som musiklärare förefaller inte för informanterna som en rak linje utan beskrivs som en kombination av ett brinnande intresse för musik och en vilja att skapa kontakt med andra människor. Viljan att utvecklas musikaliskt framgår som central och som den avgörande faktorn till varför de sökt sig till musikhögskolan. Informanterna hade höga förväntningar på utbildningens musikaliska nivå och att den skulle resultera i stor personlig musikalisk utveckling. Parallellt med iden om att bli musiklärare beskrivs också en vilja att prova sina vingar som musiker. Resultatet visar att informanterna identifierat sig som musiker innan och under musiklärarutbildningen. Efter inträdet i yrkeslivet som minskar musikeridentiteten och informanterna beskriver det som ett skifte. Detta tycks resultera i en reflektionsprocess gällande nuvarande identitet. Frågor kring hur en musikeridentitet kombineras med en identitet som lärare tycks vara en del av den tidiga yrkessocialisationen för musiklärare. Informanterna har övervägande positiva erfarenheter av utbildningen och trivs som musiklärare. Musikläraryrket beskrivs som mångfacetterat och spännande. Ett socialt yrke där relationen till eleverna ger energi och mening med arbetet. Att undervisa i musik beskrivs med glädje och stolthet.

Sökord: Musiklärare, Identitet, Socialisation, Yrkeslivet, Musiker, Lärare

Innehållsförteckning

Abstract	2
Sammanfattning	4
Innehållsförteckning	5
1. Förord	8
2. Inledning	10
3. Syfte och frågeställningar	11
3. Förtydligande av begrepp och tidigare forskning	12
3.1 Socialisation	12
3.2 Förutbildningen	12
3.3 Utbildningskod	13
3.4 Identitet och rollidentitetsteorin	13
3.5 Musiklärare och musiker	15
4. Metod	17
4.1 Kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder	17
4.2 Val av metod	17
4.3 Den kvalitativa forskningsintervjun	18
4.2 Urval	19
4.2.1 Informanter	20
4.3 Datainsamlingen	20
4.3.1 Förberedelser	20
4.3.2 Genomförande	21
4.3.3 Bearbetning	21
4.4 Etiska överväganden	22
4.5 Studiens tillförlitlighet	22
4.5.1 Reliabilitet	22
4.5.2 Validitet	23
5. Resultat	24
5.1 Valet att bli musklärare	24
5.2 Förväntningar på musikhögskolans lärarutbildning	25
5.3 Musikalisk utveckling under lärarutbildningen	26
5.4 Musiker- och läraridentitet	27
5.5 Förväntningar på yrkeslivet	29

5.6 Om utmaningar i arbetet som musiklärare	31
5.7 Det bästa med att vara musiklärare	32
5.8 Musikhögskolans utbildningskod	33
6. Diskussion och slutsatser	35
6.1 Från förutbildning till musikhögskola	35
6.2 Musiklärarutbildningen, musiker och blivande lärare	37
7. Vidare forskning	39
8. Referenser	40
9. Bilagor	41
9.1 Intervjuguide	41
9.2 Samtyckesblankett	42

1. Förord

Jag vill rikta ett stort tack till de informanter som valt att delta i studien. Utan er hade denna studie inte varit möjlig. Jag vill tacka handledare Sverker Zadig för feedback och vägledning genom arbetet. Jag vill även rikta ett stort tack till lärare, vänner och familj som stöttat och hjälpt till med ideér och kloka tankar.

2. Inledning

Jag började spela gitarr på elevens val i fjärde klass och sedan dess har musik varit en viktig del av mitt liv. Mitt mål har alltid varit att bli musiker, men under gymnasietiden dök tanken upp om att kanske också bli musiklärare. Under gymnasiet inspirerades jag av många utav mina musiklärare som berättade om hur de vid sidan av sin undervisning också var yrkesverksamma musiker. Tanken att kombinera dessa yrken lät för mig som en dröm, den perfekta kombinationen. Hösten 2014 påbörjade jag musiklärarutbildning vid Musikhögskolan i Malmö och har under mina fem år utvecklats som musiker och blivande lärare. Jag har tagit steget ut i ett mer professionellt liv som musiker vid sidan av studierna och snart har jag också en lärarexamen. Den stundande examen har väckt många frågor. Jag är nyfiken på hur nyexaminerade lärare upplever övergången från sina studier till yrkeslivet och hur de landar i sin identitet som musiklärare. Hur kombineras den för många så viktiga musikeridentiteten med den nya identiteten som musiklärare? Jag vill i denna studie undersöka hur nyexaminerade musiklärare upplever sin yrkessocialisation och sitt identitetsskapande på den nya arbetsplatsen. Hur ser de processer ut som formar en nybliven musiklärare? Jag vill undersöka vilka utmaningar en nyexaminerad musiklärare kan möta under sina första år inom yrket och hur det påverkar attityden till yrkesrollen. Jag vill genom denna studie försöka att besvara några av dessa frågor och förhoppningsvis bidra till forskningen inom musiklärarens yrkessocialisation.

3. Syfte och frågeställningar

Denna studie syftar till att undersöka hur nyexaminerade musklärare upplever steget in i arbetslivet och om det påverkar deras identitet som musiker. Jag vill titta närmare på de eventuella utmaningar som kan framträda och på så vis förbereda mig själv för framtiden samt bidra till forskningen kring musklärarens yrkessocialisation.

1. Hur upplever nyexaminerade lärare övergången från sina studier till yrkeslivet?
2. Hur förändras musklärarstudentens syn på sin identitet som musiker efter inträdet i yrkeslivet?

3. Förtydligande av begrepp och tidigare forskning

I detta avsnitt beskrivs de begrepp relevanta för studien och den tidigare forskning som ligger till grund för arbetet.

3.1 Socialisation

Enligt Nationalencyklopedins ordbok (2019) är socialisation ett begrepp inom samhällsvetenskaplig forskning som beskriver processen där en person formar sin identitet. Genom socialisation lär sig människan hur hon förväntas vara och agera i olika situationer. Skolan, vänner och föräldrar har stor påverkan och formar oss tidigt. Denna process börjar i spädbarnsåldern och fortgår genom hela livet. När vi som barn fantiserar om vad vi ska arbeta med som vuxna startar en anteciperande yrkessocialisation (Bouij, 1998). Vi föreställer oss vad som kommer att förväntas av oss både i yrkesskicklighet och socialt. Begreppet anteciperande yrkessocialisation användas i denna studie för att rama in de tankar och förväntningar musiklärare haft gällande yrket innan inträdet i yrkeslivet

3.2 Förutbildningen

Förutbildningen representerar i denna studie den musikutbildning informanterna har genomgått efter gymnasiet och innan musikhögskolan. Samtliga informanter har studerat musik vid en eller flera folkhögskolor eller yrkeshögskolor och det är dessa som benämns som förutbildningen i studien. Under förutbildningen erbjuds den studerande möjligheten att förkovra sig musikaliskt och bygga upp en identitet som skicklig musiker. Ett av målen för de flesta av dessa utbildningar är att erbjuda en bred musikutbildning där den studerande också förbereds inför högre utbildningars antagningsprov. "Målet i förutbildningarna är att genom teknisk behärskning av musikens instrument och element ge självförtroende till den studerande." (Bladh 2002, s. 285) Självförtroende och tilliten till sig själv beskrivs som grundläggande för att klara av antagningsproven till musikhögskolan.

3.3 Utbildningskod

Begreppet utbildningskod syftar i denna studie till de sociala normer, värderingar och informella regler studenter tillsammans skapar i interaktionen med varandra på en skola. Bouij (1998) menar att utbildningskoden utvecklas i samspelet mellan de inblandades olika rollidentiteter som studenter. Mer om rollidentitetsteorin i nästa avsnitt.

3.4 Identitet och rollidentitetsteorin

Bouij (1998) skriver i sin avhandling *Musik – mitt liv och kommande levebröd* om identitet som en speglingsprocess där en person är vad omgivningen tillskriver personen att vara. Ett sätt för oss människor, att på ett systematiskt vis, förhålla oss till vår omvärld, är att inta olika rollidentiteter för olika situationer. Dessa rollidentiteter utformas genom våra interaktionserfarenheter och är på så vis en produkt av relationen till andra. Med en rollidentitet skapar vi oss ett ramverk där vi kan verka konsekvent och förstås av vår omgivning. Genom våra erfarenheter utvecklar vi rollidentiteter som är strukturerade för att klara av de sociala sammanhang vi möter i vardagen. Merton (genom Houmann, 2010) beskriver roller som socialt definierade och förstås som funktioner i det sociala samspelet mellan människor i en given situation. Rollen tillskrivs skyldigheter och rättigheter och innehåller på så vis socialt definierade förväntningar. Bouij (1998) menar att en människa har många olika rollidentiteter och rangordnar dessa hierarkiskt efter vilken situation hon befinner i. Några av en individs identiteter kan ligga långt ifrån varandra medan andra kan vara överlappande. Ett inlärt sätt att vara i en rollidentitet kan enkelt föras över till en annan. En individs rollidentiteter kan delas in i kategorierna familje-, sällskaps- och vänroller samt arbetsroller. Som exempel kan ett telefonsamtal från ett syskon försätta en person i rollen som lillebror och samma person kan kort därefter aktivt leda en lektion inför 20 elever och därigenom inta rollidentiteten "lärare". Personen är densamma, men rollidentiteterna kan stå långt ifrån varandra, utan konflikt. Rollidentiteten kan ses som den roll och karaktär som individen har i en viss social position. Enligt Bouij (1998) innehåller en rollidentitet tre komponenter.

- vad man skall behärska rent faktiskt (kompetensen)
- vad som sociokulturellt väntas av den som innehar denna position
- vad individen själv av olika skäl anser vara eftersträvansvärt och lämpligt

För att förstå hur våra rollidentiteter förändras och upprätthålls är det centralt att se till rollstödet betydelse. Rollstöd är enligt Bouij (1998) den bekräftelse vi får från andra och ger oss själva som gör att vi upprätthåller en rollidentitet. För att upprätthålla, till exempel rollidentiteten musiker, krävs det dels att personen själv anser sig själv kunna bära rollen samt att den får rollstöd från människor i personens omgivning. Uteblir rollstödet tenderar personen att ompröva sin rollidentitet genom att söka rollstöd hos andra eller helt enkelt lämna sin rollidentitet i det aktuella sociala forumet. Att lämna en rollidentitet kan dock vara svårt då den inte sällan föregås av en stor investering. Till exempel att överge en rollidentitet som lärare efter fem års universitetsstudier skulle för många upplevas svårt.

Bladh (2002) beskriver en musikleäro utbildning där studenten kan ha alla tänkbara musikaliska och pedagogiska kunskaper men ändå sakna fundamental kompetens i yrkeslivet som musikleärare. Att finna det eftertraktansvärt och lämpligt att inta rollidentiteten musikleärare beskrivs som grundläggande för att klara av yrkeslivet men inte nödvändigtvis avgörande för att klara av musikleäro utbildningen.

Om en student har all tänkbar musikalisk och pedagogisk kompetens, men inte vill eller finner det eftertraktansvärt och lämpligt att inta rollidentiteten lärare, saknar hon/han en fundamental kompetens i yrkeslivet som musikleärare, men nödvändigtvis inte som student på musikhögskolans läro utbildning. (Bladh, 2002, s. 285)

Status och skolkod beskrivs som fenomen som både kan hjälpa och försvåra för studentens anteciperande yrkessocialisation. Om skillnader i vad som inom rådande skolkod ger status och vad som efterfrågas i yrkeslivet blir allt för stora, riskerar studenter att i framtiden hamna i yrkessituationer de själva anser sig sakna rollstöd för.

3.5 Musiklärare och musiker

Bouij (1998) beskriver förutbildningen som förberedande för högre musikstudier oavsett om ambitionen är att bli musiker eller musiklärare. Förutbildningen har en stor inverkan på den studerande gällande ambitioner och framtida yrkesval. Huruvida individen kan se sig själv som student vid någon av Sveriges musikhögskolor i framtiden påverkas i hög grad av den sociala speglingsprocess som sker under förutbildningen. I detta skede är det centralt hur den studerande upplever sin sociala omvärld och om individen uppfattar sig själv besitta rollstöd som musiker eller musiklärarstuderande på högskolenivå.

Att klara av de svåra antagningsproven vid musikhögskolan menar Bouij (1998) kan för en grupp musikstuderande bli en målsättning i sig. Genom att bli antagen till en musikhögskolan infinner sig uppfattningen att vara utvald. För en del studerande vid förutbildningarna kan detta beskrivas som drömmarnas mål. Att klara av antagningsproven blir för en grupp studenter ett mål i sig, nödvändigtvis inte yrket som sådant.

Vidare beskriver Bouij (1998) två inriktningar hos lärarstudenter som avgörande för hur individen kommer att uppleva sin yrkessocialisation. På den ena sidan står de lärarinriktade och på den andra sidan de musikerinriktade. Inom musiklärarutbildningen förefaller det finnas en utbildningskod som ger musikerrollen större anseende än lärarrollen, vilket resulterar i att studenter upplever det lättare att uppbåda ett rollstöd för sin identitet som musiker.

Inom musiklärarutbildningens utbildningskod har musikerrollen ett större anseende än lärarrollen. Detta medför att kurser med ett mer avancerat musikaliskt innehåll har högre anseende än andra kurser. En kurs som handlar om musik med mindre barn har t.ex. låg angelägenhetsgrad för många studenter. Detta sistnämnda tycks även gälla för flera av högskolans lärare. (Bouij, 1998, s. 334)

Här beskrivs en utbildningskod där studenter och delvis lärare tillsammans upprätthåller musikerrollen som det eftertraktansvärda idealet. I detta uppstår ett spänningsfält mellan det som studenten under sin verksamhetsförlagda praktik upplever som viktiga kunskaper, förmågor och det som inom utbildningskoden anses vara eftersträvansvärt. Bouij (1998) menar att detta leder till en reflektionsprocess där individen utforskar sina rollidentiteter som

musiker och lärare. De musikerinriktade studenterna tenderar att utforska sina möjligheter att verka som professionella musiker parallellt med utbildningen. De lärarinriktade studenterna strävar efter att upprätthålla en så meningsfull kommunikation till eleverna som möjligt. Om avståndet mellan vad studenterna upplever som meningsfullt och genomförbart blir för stort, riskerar det att leda till ouppfyllda ambitioner. Den grundläggande inställningen till identiteten som lärare och musiker förefaller som avgörande för hur studenter ser på sin anteciperande yrkessocialisation. Bouij (1998) är kritisk till denna relation mellan lärarkunnandet och musiker-kunnandet rådande vid studiens genomförande.

Den som är bra undervisare får inte samma form av erkännande som den som är en bra musiker. Det har också varit mycket tydligt i empirin att några av de mest hängivna undervisarna mer eller mindre saknat rollstöd för sin lärarrollidentitet. Som jag ser det är detta ett stort generellt problem inom den svenska musiklärarutbildningen (Bouij, 1998, sid. 341).

Houmann (2010) beskriver ett mer sammanflätat perspektiv på lärar- och musikeridentiteten där de existerar i samklang. Identiteterna beskrivs existera jämsides och vara varandras förutsättningar. I analysen av resultatet framträder inga motstridigheter gällande musiker- och läraridentitet. Informanterna delaktiga i studien har skapat modeller som fungerar som "nyckel" i intervjuerna. Modellerna är gestaltningar av en sammansatt läraridentitet och på så vis samspelar tanke, kunskap och handling utifrån en helhetssyn på yrket musiklärare.

4. Metod

I detta kapitel motiveras valet av kvalitativ forskningsintervju som metod för studien och hur detta kan ha kommit att påverka studiens resultat. Inledningsvis förklaras skillnaden mellan kvantitativ och kvalitativ forskning och hur skillnaden mellan dessa har använts som utgångspunkt för valet av metod.

4.1 Kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder

Inom forskningen används många olika forskningsmetoder som kan delas in i två huvudkategorier, kvantitativ och kvalitativ. Vid valet av metod kan dessa kategorier ställas mot varandra men är inte nödvändigtvis oförenliga (Bryman, 2011). Dessa två forskningsstrategier skiljer sig åt gällande vilken kunskapssyn de rymmer. Eliasson (2006) skriver om vetenskapsteorier som har kunskapssynen att forskning bör mäta brett. Dessa kallas för kvantitativa forskningsmetoder. Är synen istället riktad mot att kunskap bäst uppnås genom att gå på djupet och titta ingående på hur företeelser hänger samman, är det en kvalitativ forskningsmetod. Kvantitativa forskningsmetoder är de metoder som inriktar sig mot att ta fram resultat som går att beskriva med siffror. Metoden passar särskilt bra för att göra generaliseringar utifrån en utvald grupp. Kvalitativa metoder tränger in på djupet där generaliseringar inte är nödvändiga utanför den valda gruppen, miljö eller sammanhang.

4.2 Val av metod

Studien syftar till att undersöka hur nyexaminerade musklärare upplever steget in i yrkeslivet och om de påverkar deras identitet som musiker. Utifrån syfte och frågeställning har kvalitativ forskning valts som utgångspunkt för datainsamlingen där nyexaminerade musklärares erfarenheter sätts i fokus. Då det ligger i studiens intresse att samla in personliga och detaljerade svar från informanterna har kvalitativ forskningsintervju använts som metod. Metoden erbjuder en flexibilitet i datainsamlingen där forskaren kan ställa följdfrågor och gå på djupet på ett sätt som skulle bli svårt i till exempel en enkätstudie. Med detta sagt menar

jag inte att en kvantitativ forskning inte skulle vara relevant för studiens ändamål. Inom ramen för detta examensarbete har jag valt att enbart använda mig av intervju som metod för datainsamlingen och lämnar åt framtida forskning att göra kvantitativa studier inom fältet. Bryman (2011) skriver att den kvalitativa forskningsintervjun som metod ger möjlighet att leda intervjuerna i olika riktningar för att se vad informanterna upplever vara relevant och viktigt. I kvantitativa forskningsstudier upplevs denna företeelse mer som ett störningsmoment som riskerar att påverka datan på ett oönskat sätt. Eliasson (2006) skriver om de fördelar med intervju som metoden för med sig. Den kvalitativa intervjun ger möjligheten att anpassa studien efter hur undersökningen utvecklar sig och data kan samlas in så länge det behövs. För att sammanfatta handlar metodvalet om att välja rätt verktyg för att få fram den information som behövs för att svara på problemformulering på ett så bra sätt som möjligt.

4.3 Den kvalitativa forskningsintervjun

I den kvalitativa forskningsintervjun samtalar intervjuaren med informanten och ställer frågor som till varierende del är bestämda i förväg av forskaren. Enligt Eliasson (2006) görs flest intervjuer en- till en men påpekar också att gruppintervju är ett alternativ för att se hur informanterna tillsammans resonerar kring de frågor som ställs. Intervjuerna bör dokumenteras grundligt genom ljudinspelning, anteckningar eller en kombination av dessa. Om samtalet spelas in ska informanten ge sitt samtycke innan inspelningen påbörjas. Informanten bör tillfrågas om det är tillåtet att citera vederbörande i studien och om hen i så fall vill läsa igenom transkriberingen först. Det finns många fördelar med att spela in samtalen och några exempel är möjligheten att gå tillbaka för att kontrollera informationen, möjligheten att ordagrant citera både intervjuaren och informanten om så är lämpligt för studien med mera. Nackdelen med inspelning är att transkriptionen är en tidskrävande process.

Beroende på studiens syfte kan en intervju ha olika nivåer av strukturering. Dessa olika nivåer kan delas in i, ostrukturerade intervjuer, semi- eller halv-strukturerade intervjuer eller strukturerade intervjuer (Eliasson 2006).

Den ostrukturerade intervjun påminner om ett vanligt samtal och passar bra om studien innehåller endast en fråga. Till exempel, vad har hänt under ditt liv? Denna form av intervju kan också kallas för djupintervju då det inte finns någon struktur som kan hämma

flödet i samtalet.

Den semi- eller halv-strukturerade intervjun innehåller fler förutbestämda frågor och kan därför täcka in fler ämnen än den ostrukturerade metoden. Den finns inget som säger hur länge samtalet bör kretsa kring ett utvalt ämne utan det är helt upp till intervjuaren och informanten att bestämma. Därför kan även den semi- eller halv-strukturerade intervjun också kallas för djupintervju.

Den strukturerade intervjun bygger på ett i förväg noga genomarbetat frågeschema som intervjuaren följer strikt. Förändringar i frågeschemat skulle innebära att jämförelser mellan intervjuerna försvåras, då skulle den strukturerade intervjun riskera att förlora sin funktion. Metod har just sina fördelar när det kommer till att jämföra intervjuer med varandra. I och med det strikta frågeschemat har intervjuarens påverkan minimerats och på så vis kan direkta jämförelser göras utan att materialet påverkats negativt.

Jag har valt att använda mig av de semistrukturerade intervjumetoden då jag vill öppna upp för svar och resonemang jag på förhand nödvändigtvis inte haft kunskap om. Kvale och Brinkman (2010) förklarar att den semistrukturerade intervjumetoden definieras som en metod med målet att erhålla beskrivningar av intervjupersonens livsvärld i syfte att tolka innebörden av de beskrivna fenomenen”. Detta stärker valet av metod då jag vill höra den nyexaminerade lärares beskrivningar av steget in i yrkeslivet, med syftet att ta reda på så mycket jag kan om fenomenet och på så sätt bidra till forskningen om musiklärares yrkessocialisation.

4.2 Urval

När syfte och frågeställning var fastslaget började arbetet med att leta informanter som skulle vara relevanta för forskningsområdet. I denna studie har jag valt att intervjua tre musiklärare som varit yrkesverksamma under minst ett och ett halvt år och max fyra år. Denna avgränsning i yrkesverksamma år är gjord med åtanke att informanterna ska ha hunnit skaffa sig erfarenheter i yrkeslivet men har och andra sidan inte glömt av de upplevelser de mött under sin tidiga yrkessocialisation. Jag använde mig av Musikhögskolan i Malmös matrikel och sökte efter studenter som var i slutet av utbildningen, åren mellan 2014 och 2016. På så vis kunde jag se vilka personer som eventuellt hade den yrkeserfarenhet som ryms inom

avgränsningen. Samtliga informanter har avlagt ämneslärarexamen vid Musikhögskolan i Malmö. Den initiala kontakten har tagits via Facebook Messenger och plats för intervju har bestämts i samråd med informanten. Tre informanter yrkesverksamma inom tre olika skolformer valdes ut. Detta för att få in data som kan analyseras utifrån ett arbetsplatsperspektiv. Representerade skolformer hos de intervjuade är grundskola (undervisning inom högstadiet), gymnasieskolan och kulturskola.

4.2.1 Informanter

Kort presentation av informanterna:

Informant 1

Arbetar som instrumentlärare inom kulturskolan och gymnasieskolans estetiska program. Undervisar både enskilt och i grupp.

Informant 2

Arbetar som musklärare inom gymnasieskolan och undervisar bland annat i Instrument/Sång, gehörs och musklära med mera.

Informant 3

Arbetar som musklärare inom grundskolan.

4.3 Datainsamlingen

I följande kapitel beskrivs hur datainsamlingen har gått till och hur den senare bearbetats.

De etiska överväganden som gjorts i studien beskrivs i kapitlets sista del.

4.3.1 Förberedelser

När en plan var fastlagd med intervjufrågor genomfördes en pilotintervju. Detta gjordes med hjälp av en student vid musiklärarprogrammet i Malmö som agerade informant. Syftet med pilotintervjun var att få se hur informanten reagerade och hur frågorna togs emot. Efter genomförd intervju diskuterades frågorna tillsammans vilket resulterade i att några omformuleringar och en uppdaterad intervjumall. Vid detta tillfälle testades även metod för anteckningar samt inspelningsutrustning.

4.3.2 Genomförande

Intervjuerna är gjorda med endast mig och informant närvarande i rummet och har genomförts på olika platser i Malmö i samråd med informanten. Jag har efter bästa förmåga skapat en lugn miljö med få störande moment där informanten både känner sig välkommen och trygg. Inledningsvis har informanten informerats om studiens syfte, att hen när som helst kan avbryta sitt deltagande och därefter fått läsa igenom en samtyckesblankett. Samtliga informanter har godkänt sin delaktighet i studie både muntligt och genom blanketten med underskrift. Samtalen spelades in med en Olympus LS-5 och transkriberades i programmet Pages.

4.3.3 Bearbetning

Efter genomförd transkribering har materialet färgkodas med informantens ord i grönt och mina egna med rött. Detta för att tydligare se vem som säger vad och intervjuens progression. Genom färgkodningen kunde jag enkelt se när en ny fråga ställdes och kunde på så vis strukturera materialet efter frågornas ämne och karaktär. Analysen är uppdelad i tre steg där jag valt att kalla den första föranalys. I detta steg skapades en tabell där materialet sorterats efter ställd fråga och informanternas svar, se fig. 1. Med hjälp av denna metod kunde jag urskilja likheter och olikheter i svaren samt markera särskilt intressanta uttalande. Steg två bestod av skriftliga sammanfattningar av materialet fråga för fråga samt att citat relevanta för studien valdes ut. I steg tre fördes utvalda citat in i arbetets resultatdel där de placerades ut under relevant rubrik som stöd under skrivandet av kapitlet tillsammans med sammanfattningar av analysarbetet.

Ställd fråga från intervjuaren		
Informant 1	Informant 2	Informant 3
Svar:	Svar:	Svar:

Figur 1

4.4 Etiska överväganden

Studiens etiska övervägande är gjorda utifrån Vetenskapsrådets (2002) forskningsetiska principer och *det grundläggande individskyddskravet*. Vetenskapsrådet konkretiserar fyra huvudkrav på forskningen, *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*.

Det är avgörande att forskaren informerar de av forskningen berörda om studiens syfte och under vilka villkor de deltar. Undersökningsdeltagare skall informeras om att deltagandet är frivilligt och att de när som helst har rätt att avbryta sin delaktighet i studien. Deltagarna skall informeras om alla de inslag som rimligen kan påverka deras vilja att delta. I denna studie har informationskravet och samtyckeskravet uppfylls genom tydlig kommunikation vid den initiala kontakten med informanterna samt genom samtyckesblankett (se bilaga 2).

Konfidentialitetskravet handlar om att alla personliga uppgifter gällande personer delaktiga i studien skall hanteras med största möjliga konfidentialitet. Kravet har i denna studie uppnåtts genom anonymisering av alla informanter. Insamlat material till studien finns som inspelad ljudupptagning och nedskrivna transkriberingar där inga namn finns nedskrivna. Endast jag har tillgång till materialet och det förvaras på säker plats. Informanterna behåller sin anonymitet genom hela studien och benämns som informant 1, 2 och 3. Ordningen på dessa är slumpmässig och kan inte avslöja informanternas identitet.

Nyttjandekravet handlar om att alla uppgifter insamlade för forskningsändamålet inte får överföras till kommersiellt eller icke-vetenskapliga syften. Forskaren bör även överväga riskerna för att resultatet utnyttjas felaktigt och skall vid tillämpliga fall vidta åtgärder.

4.5 Studiens tillförlitlighet

I följande del presenteras de ställningstagande viktiga för studiens reliabilitet och validitet.

4.5.1 Reliabilitet

Med hög reliabilitet menas att studien presenterar data som är tillförlitlig och att mätningen kan återskapas av någon annan med samma resultat (Bryman, 2011). I en intervjustudie är det särskilt viktigt att de frågor som ställs inte är ledande och att frågorna inte riskerar att färga

informantens svar. Ett sätt att säkerställa detta är genom en så kallad intervjuguide. (Kvale och Brinkman 2010, se bilaga 1). Hur transkriptionen utförs är också en viktig komponent. Ett samtal är ett mångdimensionellt utbyte där ord och formuleringar endast utgör en del. I transkriberingen har målet varit att skriva ut vad som sägs så ordagrant som möjligt. Vid val av citat från informanterna har uttalanden hittats i transkriptionen och sedan lyssnats på för att utesluta missförstånd.

4.5.2 Validitet

Validitet handlar om att studien faktiskt undersöker det den utger sig att undersöka. I detta avseende är metodvalet av största betydelse för att skapa validitet i forskningsarbetet. I denna studie har kvalitativa forskningsintervjuer valts som metod och enligt Kvale och Brinkman (2010) finns en risk att de frågor som ställs inte ger svar på de uppställda forskningsfrågorna och riskerar på så vis att minska studiens validitet. Detta har motverkats med hjälp av en pilotintervju och noga genomarbetad intervjuguide.

5. Resultat

I följande kapitel presenteras det resultat som framträder i den genomförda intervjustudien. Då informanterna citeras i följande del används förkortningen I1, I2 och I3 som står för informant 1, 2 och 3.

5.1 Valet att bli musiklärare

I empirin framträder berättelser om ett tidigt musikintresse hos informanterna och en vilja att på ett eller annat sätt livnära sig på musik. Någon beskriver vanan, att som storebror, förklara saker och ting, som något som kan ha påverkat valet av yrke. En annan berättar om ett vikariat som musiklärare på en högstadieskola som betydelsefullt. Gemensamt för informanterna är att valet att söka sig till musikhögskolans musiklärarutbildning gjordes under eftergymnasiala musikstudier. Vid steget in till folkhögskola med musikinriktning beskriver I2 en tankeprocess där målet var att utvecklas som musiker. Tanken om en eventuell karriär som musiklärare fanns med i bilden och presenteras som en bra plan B.

Jag sökte folkhögskola för att utbilda mig och så tänkte jag att, nu får vi se vad som händer här. Men hamnar jag på musikhögskolan så har jag ju testat musikläraryrket och det tyckte jag var kul så att det är en bra plan B. (I2)

Gemensamt för informanterna är att iden om att bli musiker eller musiklärare förefaller finnas parallellt och att det ena inte utesluter det andra. Att söka sig till musikhögskolans lärarutbildning framställs som ett logiskt nästa steg i utbildningen oavsett om ambitionen ursprungligen var att bli musiker eller ej. I3 använder sig av sina erfarenheter som musiker och lärare i sin beskrivning av valet av yrke och belyser det utbyte som sker mellan lärare och elev i undervisning.

Ja men huvudsakligen för att ... för att jag ville uppleva mer ... alltså ha mer tillbaka. Som till exempel musiker generellt så är det ofta så att man spelar för en publik och publiken kan ju ge mycket tillbaka. Men jag kände inte att jag fick tillräckligt mycket tillbaka. När jag undervisade så upplevde jag en helt annan typ av helhet. Att man skapade något tillsammans

som kändes mycket mer värdefullt för mig. [...] Alltså att kunna se andra människor utvecklas och sådär. Det kändes viktigare för mig. (I3)

När informanterna talar om fördelarna med yrket berättar de om relationen till eleverna, den utveckling de får se och hur det skapar stor tillfredsställelse i arbetet. I3 berättar om tidigare upplevelser gällande detta och sätter det i relation till sina erfarenheter som musiker.

Vägen mot ett yrkesliv som musiklärare förefaller inte för någon av informanterna som en rak linje utan beskrivs bättre som en kombination av ett brinnande intresse för musik och en vilja att skapa kontakt med andra människor. Ideérna om yrkets innebörd har förändrats över tid och ingen av dem uttrycker någon form av ånger inför valet av yrke.

5.2 Förväntningar på musikhögskolans lärarutbildning

Samtliga informanter som varit delaktiga i studien har studerat musik på eftergymnasial nivå innan de påbörjat musiklärarutbildningen. Empirin visar att kunskapen om musikhögskolans lärarprogram innan påbörjad utbildning var varierande och härstammade mestadels från kontakter kopplade till förutbildningen. Tydlig är att informanterna påbörjat studierna med fokus på musikalisk utveckling och med mindre kunskap om den pedagogiska delen av utbildningen. “Alltså, jag tänkte inte så ... jag tänkte faktiskt inte så mycket på det pedagogiska i utbildningen över huvud taget, utan tänkte mest att jag ville jobba med fördjupning på mina instrument.” (I3) De tidiga förväntningarna kring utbildningen förefaller handla om egen musikalisk utveckling, ett socialt nätverk med likasinnade, ett rikt musikaliskt liv med möjlighet till en ingång som professionell musiker och en lärarutbildning att falla tillbaka på. I2 beskriver hur tankarna kring ett liv som student vid musikhögskolans lärarprogram till viss del saknade verklighetsförankring. “Vi pratade väl om det men jag tror också att vi fantiserade mer än vad vi undersökte.” (I2) Den initiala ingången i lärarutbildningen förefaller gemensam för alla informanter, dock verkar ett intresse för pedagogik växa sig allt starkare i takt med utbildningens progression. I3 förklarar hur ett intresse för pedagogik föds under utbildningen. “Jag kom in på den vägen att jag ville jobba med instrument och lära mig mer ... men ju mer pedagogik och metodik man lär sig, och får prova på, ju roligare tyckte jag att det var.” (I3)

Informanterna beskriver en process där de anpassar sig till de akademiska studierna, genom pedagogisk utbildning och verksamhetsförlagd praktik finner de en allt starkare koppling till sin anteciperande yrkesidentitet som musklärare.

5.3 Musikalisk utveckling under lärarutbildningen

Studien visar att samtliga informanter redan innan påbörjad lärarutbildning identifierade sig som musiker. Viljan att utvecklas musikaliskt framgår som centralt och som den avgörande faktorn till varför de sökt sig till musikhögskolan. Informanterna hade höga förväntningar på utbildningens musikaliska nivå och att den skulle resultera i stor personlig musikalisk utveckling. Huruvida utbildningen lyckats med att uppfylla informanternas förväntningar framgår i studien inte kunna besvaras med ett ja eller nej. I empirin framträder en lång och komplicerad kedja av förväntningar och upplevelser av studietiden där inget förhåller sig statistiskt. Dock visar studiens resultat att samtliga informanter har upplevt perioder i utbildningen där de av olika anledningar inte utvecklats musikaliskt som de önskat.

En faktor tycks vara en upplevd hög arbetsbelastning där studenten tvingas prioritera bland de olika kurserna i utbildningen vilket i vissa fall resulterat i ouppfyllda ambitioner.

Det va ofta sådär, jag kom till instrumentlektionen och sa, ledsen men jag har bara hunnit kolla igenom den här läxan, för att vi har haft så mycket i dom andra ämnena, så jag har inte kunnat göra någonting annat. (I2)

I2 beskriver en situation där instrumentlektionen prioriterats ner i förmån för andra kurser som vid tillfället krävt mycket arbete. Att den egna musikaliska utvecklingen blir föremål för en prioritering framställs som problematiskt men också som en naturlig följd av en akademisk musklärarutbildning. Då studenterna å ena sidan bär en stark musikeridentitet tar de också ansvar för att klara av den pedagogiska delen av utbildningen. Det förefaller enkelt för informanterna att sätta musikalisk utveckling mot den pedagogiska utbildningen i en vågskål och prioritera efter behov. I1 problematiserar sin musikaliska utvecklingen under studietiden genom tidigare erfarenheter från musikstudier på folkhögskola. "Jag hade förväntat mig att

jag skulle kunna öva mycket men jag hade inte riktigt ro med det. Men på folkis kunde man ju sitta och spela hela dagarna. Och här blev det lite mindre spela.” (I1) Här förklarar I1 hur skillnaden mellan studier på folkhögskolenivå och högskolenivå upplevdes inledningsvis i utbildningen. Omställningen i form av mindre övningstid framställs som en naturlig del av steget in i musiklärarutbildningen.

Empirin visar att det musicerande som informanterna själva sökt sig till, vid sidan av utbildningen, framställs i högre grad som betydande för individens musikaliska utveckling. I2 belyser denna företeelse och beskriver sitt musicerande utanför utbildningen som mer betydande. Även I3 menar att den personliga musikaliska utvecklingen är något som studenten själv i hög grad ansvarar för. Två av tre informanter uttrycker en viss besvikelse gällande den musikaliska utvecklingen under tiden vid musikhögskolan. Huruvida den är kopplad till själva utbildningen som sådan eller om den härrör från tidigare förväntningar innan inträdet i utbildningen, går ej att säga.

5.4 Musiker-och läraridentitet

Informanterna berättar om en stark identitet som musiker innan och under hela högskoletiden. En identitet som lärare förefaller inte komma förrän efter inträdet i yrkeslivet, vilket inte framställs problematiskt av informanterna utan snarare ses som naturligt, i och med examen och den ökade yrkeserfarenheten. En viss anteciperande yrkesidentitet tycks skapas under utbildningens verksamhetsförlagda praktik men identiteten som musiker är ändå det som informanterna starkast identifierar sig med.

Empirin visar att informanterna förhåller sig på liknande sätt till sin identitet som musiker och lärare. Utifrån hur informanterna har svarat på frågor kring ämnet tycks de vara överens om att de efter examen upplevt en förändring i sin relation till identiteterna. Ett skifte där identiteten som lärare växt sig starkare, och i två fall av tre, blivit större än identiteten som musiker. “Ja, alltså, jag skulle väl säga att förut identifierade jag mig mer som musiker ...Och det här har ju förändrats enormt skulle jag säga, för nu skulle jag ju säga att min identitet är lärare.” I3 förklarar att detta skifte både är på gott och på ont. Samtidigt som arbetet som lärare ger tillfredsställelse så skapas också mindre utrymme för eget musicerande. I och med att arbetet som lärare tar upp den största delen av tiden finns det inte längre utrymme för

något vidare eget musicerande. Detta beskrivs som komplicerat då informanten inte längre anser sig upprätthålla en identitet som musiker. "För att jag inte känner att jag är tillräckligt bra helt enkelt. Jag övar för lite på mitt eget musicerande för att kunna ha den titeln." (I3) Mötet med yrkeslivet resulterar i en reflektionsprocess där informanterna utforskar sina möjligheter, egna ambitioner och söker en tillfredsställande yrkesidentitet. Tydligt i genomförda intervjuer är att denna reflektionsprocess är pågående och att informanterna pendlar mellan olika perspektiv och infallsvinklar. I3 beskriver vidare sina tankar kring sin identitet som musiker.

På ett sätt gör det ingenting att vissa andra delar försvinner, men såklart, att jag själv musicerar har ju varit en väldigt stor del av hela mitt liv. Och det blir ju såklart en kontrast, för bara, vem är jag? Vad har jag för fritidsintressen? Är jag bara lärare nu? (I3)

I3 reflekterar kring sitt minskade rollstöd som musiker och beskriver den reflektionsprocess som uppstått. Något som varit så viktigt för informanten tidigare har nu fått en mindre plats i tillvaron och väcker på så vis frågor gällande nuvarande identitet.

Definitionen av vad som krävs för att kalla sig musiker har inte tagits upp vid genomförda intervjuer utan tolkningen av begreppet har informanterna själva intuitivt gjort. Trots det tycks informanterna ha en gemensam bild av begreppet och berättelserna liknar varandra. I2 förklarar hur identiteten som musiker förändrats efter mötet med yrkeslivet.

Alla år på musikhögskolan hade jag starkast identitet musiker. Absolut. Det var ju det jag brann för, det jag ville göra. Så fort jag började jobba så skiftade det mycket snabbt. Jag ser mig mycket mycket mer som musikhögskolan idag än vad jag ser mig själv som musiker. (I2)

Vidare i intervjun förklarar I2 att detta identitetsskifte inte påverkat negativt utan att tillfredsställelsen i arbetet som musikhögskolan uppväger den minskade musikeridentiteten. I2 ställer yrket som musiker mot yrket som lärare och förklarar att det vid studiens genomförande är mer tillfredsställande att undervisa än att arbeta som musiker.

En faktor som tycks bidra till detta skifte är den sociala och ekonomiska trygghet yrket som musikhögskolan skapar. Livet som frilansmusiker beskrivs som ett arbete med obekväma

arbetstider och osäker inkomst. Samtliga informanter har tidvis uppdrag som musiker. I1 livnärde sig som musiker en tid efter examen och berättar om sina erfarenheter.

Så jag ville ha lärararbete för att jag kände, det här är inte riktigt min grej att va borta eller va väldigt uppbokad eller inte alls uppbokad. Jag skulle vilja ha ett schema. Nu får jag in till hyran som lärare. Så att frilanslivet inte behöver bli något som jag måste få ihop. Jag känner att det kan skada lite. Ibland känner jag att musiken är lite för viktig för det. (I1)

Läraryrket tycks ge en trygghet i vardagen som livet som frilansande musiker verka ha svårare att uppnå. Trygg inkomst och bra arbetstider förefaller göra det attraktivt att arbeta som lärare när det ställs i relation till yrket som frilansande musiker.

5.5 Förväntningar på yrkeslivet

När informanterna berättar om sina tidiga förväntningar kring hur det skulle vara att arbeta som musiklärare framträder berättelser om musiklärare informanterna mött i sin skolgång. I1 tänker tillbaka till tiden som elev på kulturskolan i hemstaden.

Just när man ser på mina gamla kulturskolelärare. Dom hade kul. Man hängde med varandra. Väldigt socialt. Så dels var det ju positiva förebilder, att jag såg mina gamla lärare och tänkte att en sån här tillvaro hade ju varit jättekul att ha. Att få jobba med musik. Tillsammans med unga, visa varför det här är så himla kul. Men också att jag ville vara nära det. (I1)

I1 beskriver viljan att befinna sig i en social miljö nära musiken. Att möta ungdomar, föra vidare kunskap och spelglädje. Samtliga informanter berättar om en initial positiv syn på yrket där musiken och mötet med eleverna står i fokus. Synen på yrket tycks hos informanterna förändras efter påbörjad musiklärarutbildning. Den större kunskapen om yrket medför också en större insyn i de utmaningar en musiklärare kan ställas inför i det dagliga arbetet. Störst påverkan tycks den verksamhetsförlagda praktiken haft gällande det anteciperade yrkeslivet. Informanterna berättar om både positiva och negativa erfarenheter av praktikplatser där de skaffat sig en bredare syn på vad det innebär att vara musiklärare i olika utbildningsnivåer.

Jag skulle nog säga att bilden av läraryrket när jag kom in på musikhögskolan var väldigt bra. Det dalade sakta men säkert genom alla åren fram till jag kom till min gymnasiepraktik. Då gick det tillbaka till vad jag hade haft för bild innan. (I2)

Den alltmer negativa bilden av yrket som musiklärare förefaller för I2 ha vänt efter den sista praktikperioden vid gymnasieskolans estetiska program i slutet av lärarutbildningen. I2 förklarar att de besökta praktikplatserna har genererat olika förväntningar på olika utbildningsnivåer. Arbetet i grundskolan sågs som utmanande med stora grupper och krävande elever. Denna beskrivning stämmer även överens med I3 som förklarar hur tankarna gick inledningsvis i utbildningen. "Alltså musiklärare i grundskolan tänkte jag var ganska slitigt, min förväntan hela tiden, stökigt och slitigt liksom." (I3) Denna initiala bild av att arbeta inom grundskolan som musiklärare har samtliga informanter gemensamt. I3 är den informant som vid genomförandet av studien arbetar som musiklärare inom grundskolan och lyfter fram den kollektiva energi elevgrupperna för med sig som positivt. I följande citat beskriver informanten sina erfarenheter från arbetet i kulturskolan.

Men där upplevde jag att det snarare va, gud va tråkigt att bara jobba med en person. Som att till exempel sitta med en pianoelev och det kan va någon som inte är så himla framåt och så får man sitta och liksom dra musiken ur eleven. (I3)

Bilden av yrket förändras under utbildningen och företeelser som setts som besvärliga kan vändas till det positiva i en arbetssituation. I3 förklarar att det i kulturskolan kunde kännas som att en som lärare fick dra musiken ur eleverna, till skillnad från arbetet i grundskolan där det finns stor vilja till eget initiativ i elevgrupperna.

Medans klassarbetet, där finns ju jättemycket viljor. Jättemycket initiativ att jobba med. Där man nästan måste hålla tillbaka för många viljor. Vilket är ju då en kontrast, att jag trodde att det här, slitigt, stökigt, skulle va negativt fast idag så upplever jag det som det positiva. (I3)

Informanterna beskriver att under utbildningen sågs ett arbete inom kulturskolan eller gymnasieskolan vara det mest eftertraktansvärda för många studenter samtidigt som dessa jobb också beskrivs som de svåraste att få. Både informant 1 och 2 menar att det haft tur som

hittat arbete inom dessa två skolformer. “Jag ville liksom jobba på en kulturskola eller estet eller folkhögskola. Naivt eventuellt och väldigt vanligt. Så tänker väl alla.”(I1) I2 beskriver en oro inför yrkeslivet gällande den skiftande efterfrågan på lärare inom olika skolformer. Ett arbete inom gymnasieskolans estetiska program är det som ses som mest eftertraktansvärt. “Det kommer att vara skitsvärt att få. Och det började skrämma mig mer och mer. Och sen var det ju bara tur att de hade en plats öppen som de tyckte att jag kunde fylla då.”(I2)

När frågor om förväntningar på yrkeslivet ställts till informanterna har svaren till stor del handlat om upplevda skillnader mellan olika skolformer. Informanterna har egna erfarenheter från olika skolformer och ställer för och nackdelar mot varandra. Att arbeta inom prefererad skolform förefaller viktigt för informanterna.

5.6 Om utmaningar i arbetet som musiklärare

Yrket som musiklärare framställs som komplext, utmanande och fantastiskt roligt. Några av de utmaningar informanterna nämnt vid tillfället för genomföra intervjuer är planering, undervisningsmaterial, kommunikation, ansvar, elevdemokrati, fördelning av arbetstid mm. Informanterna har olika uppfattningar om vad som är utmanande vilket tycks vara knutet till vilken skolform som diskuteras. I empirin blir det tydligt att de olika skolformerna för med sig olika utmaningar kopplade till undervisningens upplägg. Gruppstorlek, arbetstider, övriga uppdrag utanför undervisningen med mera, är faktorer som nämns. I3 beskriver planeringen som den största utmaningen. Informanten beskriver en brist på tillgängligt och aktuellt undervisningsmaterial som leder till ett arbete där mycket tid får läggas på planering. “Utifrån vårt centrala innehåll ska vi ju skapa vårt eget material. Och dom första åren så tar det enormt mycket tid.”(I3) Vid intervjutillfället fick informanten frågan om det saknades undervisning gällande planering i lärarutbildningen. I3 förklarar att inte så är fallet och menar att det fanns med i utbildningen men att det är svårt att vara förberedd med material innan yrkeslivet. De olika elevgrupper är olika och kräver individuell planering. Vad som fungerar bra men en grupp behöver nödvändigtvis inte fungera med nästa. Utmaningen beskrivs som en naturlig del av yrkeslivet och att det blir enklare för varje år i yrket.

I2 förklarar att det under utbildningen fanns många frågor gällande hur en bra undervisning ska bedrivas. Yrket som musiklärare beskrivs som komplext och att det inte går att lära sig vissa delar av yrket under utbildningen. “Utmaningar, alltså ja, herregud. Det är ju

extremt utmanande. Jag hade sökt en del svar på musikhögskolan som jag senare förstod inte fanns.” I2 förklarar att utbildningen i vissa avseenden inte uppfyllde alla förväntningar gällande pedagogiskt arbete. Vidare förklarar I2 att det finns områden inom pedagogiken som saknar forskning vilket kan leda till många frågor i arbetet som musiklärare.

5.7 Det bästa med att vara musiklärare

Yrket som musiklärare beskrivs som mångfacetterat och spännande. Ett socialt yrke där relationen till eleverna ger energi och mening med arbetet. Att undervisa i musik beskrivs med glädje och stolthet.

Och att se deras resa, bara på så kort tid som tre år är, och dom tar sig helt sjuka kliv. Det är en helt sjuk känsla. Alltså den chockade mig verkligen när jag började med det här yrket alltså. Det hade jag aldrig kunnat förutspå. Vad jag skulle känna i de situationerna. Det tog mig fullständig .... Man känner sig så stolt över att få va en del i så många individers utbildning och de ska sen gå vidare och göra grejer i samhället och på så sätt så ska samhället bli bättre. Sakta men säkert liksom. Ja, det tycker jag är det bästa. (I2)

I3 beskriver den energi eleverna skapar i undervisningen och hur det ger mening i arbetet. Respons, uttryck och impulser från eleverna skapar ett utbyte.

Respons, uttryck från elever, impulser, skulle väl vara ett ord. För man kan ha en jättestökig grupp men när ett barn bara såhär, arrr, (glad, full av energi) du vet, brister ut i någon såhär glädje grej. Även om det är helt fel tajming på det så är det så himla värdefullt. Det är någon process i det här barnet eller ungdomen som bara, det måste ut. Och det tycker jag är så himla härligt. För att det visade ju att, ja men det här är ju något som är kul, jag måste bara brista ut i det här. Så respons skulle jag säga är det bästa med att vara musiklärare. Att få tillbaka någonting. (I3)

I1 förklarar hur elevernas framsteg, stora som små, kan lyfta en som lärare.

Med vissa elever och dom sätter Seven Nation Army som första låt i deras första termin som elever hos mig på kulturskolan. Det är sån feeling i det. Och man märker att det finns en glädje och en energi i det som jag också lyfts av. (I1)

Här blir det tydligt hur läraren själva stärks av elevernas framsteg. Detta tycks vara en stor glädje i yrket för samtliga informanter.

5.8 Musikhögskolans utbildningskod

Vid samtliga genomförda intervjuer har ett citat ur boken "Musik - mitt liv och kommande levebröd" av Christer Bouji lästs upp för informanterna. Detta har gjorts i slutet av intervjuerna i syfte att ta reda på om Boujis resultat från 1998 fortfarande är rådande gällande musikleäroinbildningens skolkod. Informanternas spontana reflektion har efterfrågats och om de känner igen sig i beskrivningen av musikleäroinbildningen. Citatet som lästes upp för informanterna var:

Inom musikleäroinbildningens utbildningskod har musikerrollen ett större anseende än lärarrollen. Detta medför att kurser med ett mer avancerat musikaliskt innehåll har högre anseende än andra kurser. En kurs som handlar om musik med mindre barn har t.ex. låg angelägenhetsgrad för många studenter. Detta sistnämnda tycks även gälla för flera av högskolans lärare. (Bouji, 1998, s. 334)

Studien visar att samtliga informanter känner igen sig i bilden av skolans utbildningskod som presenteras. Informanterna är eniga om att musikerrollen har generellt större anseende än lärarrollen och att det musikaliska står i fokus. I1 menar att denna beskrivning av skolkod var rådande vid högskolestudierna. Informanten gör en koppling till sin egen undervisning och analyserar citatet ur ett lärarperspektiv.

Ja, absolut. Jag känner igen det också i beskrivningen. Jag känner igen det och att det är rådande. Det är intressant alltså. Jag kan till viss del hålla med om det är roligare att ha motiverade elever på något sätt. Det är ju roligt. Man pratar mycket om det. Och då blir det att, ja att ha högre musikalisk nivå kräver ju mer av dig som lärare och det anser ju mer om dig eftersom du undervisar dem. (I1)

Att ha motiverade elever beskrivs som belönande och att det också anses ha hög status att undervisa elever med högre musikalisk nivå. I2 resonerar kring varför denna skolkod blivit

rådande och menar att det kan ha att göra med vilken bakgrund studenterna vid musiklärarutbildningen har. “Jag tycker att det stämmer, absolut. Men ja, jättekomplicerat. Jag vet inte heller hur man skulle kunna arbeta bort det. Eftersom alla kommer ju från musikerbakgrund och det är ju det här man vill liksom.” (I3) I2 förhåller sig på liknande sätt till citatet och resonerar kring hur en stark identitet som musiker kan bidra till denna typ av skolkod.

Jag känner igen mig i hur det var på musikhögskolan i Malmö. Sen har jag inte gått någon annan musiklärarutbildning. Så jag kan inte säga någonting generellt om det men absolut att jag upplever att det var så. Jag tror att förklaringen till det inte är djupare än att de flesta, är nog som jag var när jag gick där, att man vill i första hand bli musiker. Ju högre nivå man undervisades och undervisade på, ju högre musikerkompetens och därför högre status. (I2)

I2 problematiserar påståendet ytterligare och menar att citatet väcker många frågor. Huruvida denna skolkod är bra eller dålig eller om det är något som behöver motverkas eller ej beskrivs som intressanta frågeställningar.

Och sen om det är bra eller dåligt. Vem vet? Alltså i någon mån så är det väl ofrånkomligt tänker jag. Och hur skulle man, om det nu visar sig va dåligt. Hur ska man ändra på det? Och varför? (I2)

Sammanfattningsvis tycks Bouijs (1998) analys inte förefalla främmande för någon av informanterna. Några direkta slutsatser kan inte dras i och med detta resultat men kommer att bli föremål för diskussion i nästföljande kapitel.

6. Diskussion och slutsatser

I följande kapitel kommer resultatet att diskuteras utifrån intressanta upptäckter och litteraturen presenterad i studien. Mina egna analyser kommer att finnas med och bearbetas med utgångspunkt från studiens syfte och frågeställningar.

6.1 Från förutbildning till musikhögskola

Studien visar att viljan att livnära sig inom musik är informanternas tidiga drivkraft som på olika sätt tagit dem till en musklärarexamen och ett arbete som lärare. Gemensamt för informanterna är att valet att söka sig till musikhögskolans musklärarytutbildning gjordes under eftergymnasiala musikstudier och föreföll vara nästa naturliga steg inom musikutbildning. Bouij (1998) talar om förutbildningen som förberedande för högre musikstudier oavsett om ambitionen är att bli musiker eller musklärare. Detta stämmer överens med informanternas berättelser rörande förutbildningen och dess påverkan gällande yrkesvalet. I2 sökte sig till folkhögskola med musikinriktning för att förkovra sig som musiker men också med en plan B, att studera till musklärare. Att ha dessa två yrkesval parallellt i åtanke under en förutbildning tycks vara vanligt och inte alls stå i konflikt. Studenterna har alltså möjlighet att studera musik på eftergymnasial nivå som kan ge dem många olika möjligheter att jobba inom musik i framtiden. Utbildningarna är på så vis breda och studenten behöver nödvändigtvis inte göra några yrkesval under studietiden. Bladh (2002) menar att ett av förutbildningarnas stora mål är att stärka de studerandes självförtroende genom musikaliska kunskaper. Musikaliskt självförtroende beskrivs som viktigt för att klara av antagningsproven och detta skulle eventuellt kunna förklara informanternas starka identitet som musiker innan inträdet till musikhögskolans musklärarytprogram. Om hög musikalisk nivå med självförtroende i genomförande är viktigt i bedömningen förefaller det också naturligt att den sökande finner sig ha rollstöd för en stark musikidentitet.

För att ta sig in på någon av Sveriges musikhögskolor krävs en hög musikalisk nivå oavsett om det gäller musiker eller musklärarytprogrammen. Bouij (1998) menar, att klara av de svåra antagningsproven vid musikhögskolans lärarytutbildning kan för en grupp studenter bli en målsättning i sig. Att tillhöra denna utvalda grupp studenter blir inledningsvis målet, nödvändigtvis inte yrket som sådant. Med detta resonemang förefaller musikhögskolans lärarytutbildning ingå i en hierarkisk utbildningstrappa och inneha hög status. Att som

musikstuderande klara antagningsproven till någon av Sveriges musikhögskolor tycks ge ett eftertraktat erkännande och fungera som någon form av mått på musikalisk nivå. Detta resonemang skulle eventuellt kunna styrka informanternas val att söka sig till musiklärarutbildningen utan större kunskap om den pedagogiska delen i utbildningen. Viktigt att understryka är att informanternas val att bli musiklärare inte är något som de ångrar. De beskriver lust till arbetet och belyser mötet med eleverna som något ytterst meningsfullt.

Eventuellt kan det förefalla problematiskt att informanterna ställts frågor kring tankar det haft så långt tillbaka i tiden. Tydligt i studien är hur informanterna berättar om den uppfattning de har, den uppfattning de haft och hur dessa ibland flyter samman i längre resonemang. Det går inte att dra allt för stora slutsatser kring hur informanterna resonerade när de valde att söka sig till musikhögskolan. De slutsatser som kan dras är att informanterna beskriver liknande tankegångar och förhållningssätt. Inget resultat i studien förefaller direkt motsätta tidigare forskning inom fältet trots att delar av forskningen gjorts så långt tillbaka i tiden som 1998. Vad detta kan bero på kan jag endast spekulera i. Ett resonemang skulle kunna vara att utbildningsväsendet består av långa traditioner som förs vidare både via studenter och lärare. De flesta av pedagogerna vid Sveriges förutbildningar har säkert själva studerat musik på högskolenivå med goda erfarenheter och blir på så vis bärare av pedagogisk reproduktion. En annan ingång skulle kunna vara att musikhögskolans utbildningskod existerar i symbios med förutbildningarnas utbildningskod. Under förutbildningen tycks det vara viktigt för de studerande att skapa kontakt med någon studerande från musiklärarprogrammet. Eventuellt kan musikhögskolans utbildningskod överföras på detta sätt till förutbildningarna. Frågan är om den bild av musikhögskolans lärarprogram som förs över till förutbildningarna består av musikhögskolestudenternas egna erfarenheter av utbildningen eller om den består av hur studenterna önskar att den såg ut. I relationen till en person som frågar hur du har det i en utbildning förefaller det för mig naturligt att beskriva den övervägande positiv för att motivera sitt egna utbildningsval. Sammanfattningsvis tycks informanterna sökt sig till en utbildning som inte riktigt visade sig va som de hade förväntat sig. Trots detta har informanterna övervägande positiva erfarenheter av utbildningen och trivs i sitt yrke som musiklärare.

6.2 Musklärarytutbildningen, musiker och blivande lärare

Studien visar att den musikaliska utvecklingen under studierna vid musikhögskolans lärarprogram har varit viktig. Informanterna har haft höga förväntningar på utbildningens lärare, kurser och sig själva. Utifrån Bouijs (1998) teori om musikerinriktade och lärarinriktade studenter gör jag analysen att informanterna delaktiga i denna studie förefaller under studietiden varit musikerinriktade. Denna analys bygger jag på informanternas berättelser om de uppdrag som musiker de haft under studietiden. Eventuellt har för få frågor rörande ämnet ställts för att dra några vidare slutsatser men tydligt är att musikeridentiteten har varit viktig för informanterna. Det är genom den de fått möjligheten att delta i professionella sammanhang som musiker vilket informanterna beskrivit som betydande för deras musikaliska utveckling.

Studien visar att informanterna periodvis under utbildningen inte utvecklats musikalisk i den utsträckning de önskat. En eventuell orsak som lyfts är en upplevd hög arbetsbelastning som resulterat i att kurser tvingas prioriterats olika. Detta tycks påverka studenterna negativt och bidra till en känsla av otillräcklighet. Informanterna förklarar att de ibland prioriterat ner kurser som till exempel huvudinstrument i förmån för andra vid tillfället mer krävande kurser. Den egna musikaliska utvecklingen blir föremål för en prioritering och informanterna beskriver detta som problematiskt. Det riktas inte någon direkt kritik mot utbildningen utan beskrivs mer som en oundviklig företeelse i perioder av hög arbetsbelastning. Vilka kurser som prioriteras högt och vilka kurser som prioriteras lägre skulle eventuellt kunna analyseras utifrån informanternas syn på utbildningens olika ämnesområden. Studien visar att informanterna i resonemang kring utbildningen förefaller skilja på de kurser som inriktar sig till studentens egna musikaliska utveckling och de kurser som inriktar sig mot det blivande yrket som musklärare. Distinktionen mellan dessa områden skulle eventuellt kunna förklara informanternas prioriteringar. Att prioritera kurser inriktade mot egen musikalisk utveckling stärker en identitet som musiker. Att prioritera kurser mer inriktade till yrket som lärare förefaller på ett sätt mer relevant för det anticiperade yrkeslivet. En annan teori skulle kunna vara att det ställs olika höga krav inom olika kurser. Kanske är det rimligt att det ställs lägre krav i kurser mer inriktade till studenternas egna musikaliska utveckling då detta eventuellt är svårt att mäta i undervisningssituation.

Informanterna beskriver en stark identitet som musiker innan och under hela högskoletiden. En identitet som lärare tycks byggas upp under verksamhetsförlagd utbildning men rotar sig inte starkt förrän efter en tid in i yrkeslivet. Informanterna håller med om Bouijs (1998) analys om att en stark identitet som musiker är det som ger högst anseende och status inom musikhögskolans utbildningskod. I3 resonerar kring skolkoden och menar att det eventuellt beror på studenternas homogena bakgrund. De flesta studenterna tycks komma från förutbildningar med en stark identitet som musiker. Att musikeridentiteten inom musikhögskolans utbildningskod till viss del överskuggar läraridentiteten skulle eventuellt kunna bero på studenternas tidigare investeringar i rollidentiteten musiker. Studenterna har troligtvis arbetat hårt under förutbildningen för att nå en så hög musikalisk nivå som möjligt och därigenom också börjat identifiera sig som musiker. Att lämna en rollidentitet beskrivs i litteraturen som svårt då den ofta föregås av en stor en stor investering. Att identifiera sig som musiker i en musiklärarutbildning är enligt mig inte problematiskt. Det skulle säkert av många ses som en förutsättning för att i sin roll som musiklärare framstå som trovärdig och kunnig inom ämnet. Huruvida det är en förutsättning eller ej lämnar jag vidare till fortsatt forskning att undersöka. Det som för mig framstår som problematiskt är hur en stark identitet som musiker är mer eftertraktad än en stark identitet som lärare under utbildningstiden. Bouij (1998) beskriver detta som ett generellt problem inom den svenska musiklärarutbildningen. Sammanfattningsvis förefaller fenomenet, utifrån studiens resultat vara rådande vid Musikhögskolan i Malmö. Några större slutsatser gällande hur fenomenet påverkat informanterna är svårt att göra men tydligt är att informanterna upplevt ett skifte i relationen mellan musikeridentiteten och läraridentiteten efter inträdet i yrkeslivet. Musikeridentiteten blir plötsligt mindre och tycks bidra till en reflektionsprocess gällande nuvarande identitet. En stor förändring gällande identitet tycks bidra till frågor som: vem är jag?, vad är mina fritidsintressen?, är jag bara lärare nu?, med mera. Om detta fenomen är något som bör motverkas eller ej är svårt att säga men studien tyder på att mötet med yrkeslivet kan försvåras rent emotionellt om den nyexaminerade läraren bär på en stark musikeridentitet som senare blir svår att upprätthålla utifrån rollidentitetsteorin.

7. Vidare forskning

Denna studie har tittat närmare på hur tre musiklärare, som står i början av sin karriär, ser tillbaka på sin studietid och hur de tänker kring sin identitet som musiker och lärare vid tiden för studiens genomförande. Vid genomförda intervjuer är det tydligt att informanterna befinner sig i en process och av denna anledning hade det varit intressant att få återkomma med följdfrågor vid senare tillfälle. Intressant hade också varit att höra fler röster. Till exempel hade det varit intressant att intervjua en student som valt att hoppa av studierna vid musikhögskolans lärarprogram och höra den personens tankar kring ämnet. Intressant hade också varit att intervjua en utbildad musiker som jobbar inom skolan utan musiklärarexamen. Är det en förutsättning att som musiklärare också inneha en musikeridentitet? Jag uppmuntrar till vidare forskning inom fältet då det är många studenter som med spänning funderar över hur de själva kommer att finna sig i arbetet som musiklärare.

8. Referenser

Bladh, S. (2002). *Musiklärare – i utbildning och yrke: en longitudinell studie av musiklärare i Sverige*. Diss. Göteborg: Univ., 2002. Göteborg.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Johanneshov: TPB.

Bouij, C. (1998). *"Musik – mitt liv och kommande levebröd": [en studie i musiklärarens yrkessocialisation = [Music - my life and future profession] : [a study in the professional socialization of music teachers]*. Diss. Göteborg: Univ. Göteborg.

Brinkjaer, U. & Høyen, M. (2013). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. (1. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Eliasson, A. (2010). *Kvantitativ metod från början*. (2., uppdaterade uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Houmann, A. (2010). *Musiklärarens handlingsutrymme [Elektronisk resurs] : möjligheter och begränsningar*. Diss. Lund: Lunds universitet, Musikhögskolan i Malmö, 2010. Malmö.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Enskede: TPB.

Nationalencyklopedin (2019). *Socialisation*. Hämtad 2019-05-01, från:

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/socialisation>

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

9. Bilagor

9.1 Intervjuguide

Berätta lite kort om dig själv och din musikaliska bakgrund

Hur gammal är du?

Vilka musikutbildningar har du gått?

Hur länge har du varit yrkesverksam musiklärare efter din examen?

Hur kommer det sig att du bestämde dig för att bli musiklärare?

När dök tanken om att kanske bli musiklärare?

Hur såg du på en framtid som musiklärare?

Vad hade du för förväntningar på din musiklärarutbildning?

Hur gick tankarna innan du började på musikhögskolan?

Minns du vilka förväntningar du hade på musiklärarutbildningen innan du började?

Var tror du dessa förväntningar kom ifrån?

Hade du höga förväntningar på att utvecklas musikaliskt?

Hur ser du idag på den musikaliska utveckling under utbildningen?

Vad stämde och vad stämde inte med dina förväntningar?

Vad hade du för förväntningar på yrkeslivet?

Vilka förväntningar fanns på livet som musiklärare under tiden du studerade?

Hur upplevde du mötet med yrkeslivet?

Vilka är, enligt dig, de största utmaningarna med att vara musiklärare?

Hur upplever du din identitet som musiker/lärare?

Har det förändrats över tid?

”Inom musiklärarutbildningens utbildningskod har musikerrollen ett större anseende än lärarrollen. Detta medför att kurser med ett mer avancerat musikaliskt innehåll har högre anseende än andra kurser. En kurs som handlar om musik med mindre barn har t.ex. låg angelägenhetsgrad för många studenter. Detta sistnämnda tycks även gälla för flera av högskolans lärare.” (Bouij, 1998, s. 334)

Vad är din spontana respons på detta citat?

Vad är det bästa med att vara musiklärare?

9.2 Samtyckesblankett

Samtyckesblankett

Musikläraren i mötet med yrkeslivet

En intervjustudie i musiklärarens förhållande till sin identitet som lärare och musiker

Denna intervju är en del av en kvalitativ intervjustudie som genomförs av Philip Andersson vid Musikhögskolan i Malmö som en del av ett examensarbete. Intervjun kommer att spelas in och sedan transkriberas. Konfidentialitet kommer att råda och du som informant kommer att vara anonym. Det är frivilligt att delta i undersökningen och du har möjlighet att avbryta Er medverkan när som helst. Alla medverkande i studien kommer att benämnas som informant 1, 2, 3 osv.

Ort och datum

Underskrift

Namnförtydligande